

Hans Kristian Mikkelsen

Fagsprogsforskning i Sovjetunionen

Abstract

The author intends to describe main trends in Soviet special language research, which is conceived of as an integrated part of general linguistic stylistics. This style conception can be traced back to the 20's, though its contemporary functional form mainly can be attributed to V.V. Vinogradov (late 50's and early 60's). The following stages can be seen in the exploration of the five functional styles (scientific, official-business, publicistic, colloquial, and artistic): 1) uncovering of special lexical, grammatical, and later, textual features from the individual styles, 2) explanation of these characteristics by means of extralinguistic factors, and 3) differentiation of microstyles within the main (macro-) styles.

1. Indledning

Jeg arbejder sammen med H.-P. Kromann på udarbejdelse af den selektive, systematiserede og annoterede *fagsprogsbibliografi*, som Kromann netop har præsenteret. Jeg har indtil nu udelukkende samlet materiale om sovjetrussisk fagsprogsforskning, især fra 1970 og til nu. Min baggrund for at arbejde på projektet er en universitetsuddannelse i slavisk filologi, og fagsprogsproblematikken var derfor ny for mig, da jeg påbegyndte arbejdet i efteråret 87. Jeg er altså stadig midt i en proces, der går ud på at finde ud af, hvad fagsprog og fagsprogsforskning egentlig er for noget.

2. Erhvervsproglig forskning i Sovjetunionen

Jeg vil i det følgende forsøge at give et indblik i, hvordan erhvervs- eller fagsprogsforskning behandles i sovjetrussisk lingvistik. Der ses givetvis *forståeligt* i Øst og Vest på, hvad der er fagsprog og især hvordan fagsproget skal ses i forhold til almensproget. Alligevel mener jeg, at der også kan ses mange *lighedspunkter* mellem østlig og vestlig fagsprogsforskning. Det er imidlertid en forudsætning, at man først bliver i stand til at gennemskue rent overfladiske, men ikke desto mindre gennemgribende *forskelle i terminologi*. Lad mig straks give et eksempel: stilistik.

2.1. Stilistik

Den erhvervsproglige forskning i Sovjetunionen finder sted inden for den sprogvidenskabelige disciplin, som traditionelt kaldes stilistik. Det kan måske undre os, fordi vi er vant til at få andre associationer end lige netop fagsprog, når vi hører ordet stil og den videnskabelige disciplin stilistik, som beskriver, hvad stil er og hvordan dens egenskaber er. Imidlertid rummer denne placering af fagsprogsforskningen en åbenlys fordel ved, at der åbnes mulighed for en *helhedsforståelse* af fagsprogenes forhold til det, som vi kan kalde *almensproget*. Med andre ord: studiet af fagsprogenes opbygning og funktion bliver ikke noget atomistisk, noget der er isoleret fra det, der ikke er fagsprog. Det er da også karakteristisk, at der aldrig sættes spørgsmålstegn ved denne grundlæggende indfaldsvinkel til fagsprogsstudiet. Samtidig giver denne fælles basis naturligt anledning til at forsøge at beskrive forholdet mellem fagsprog og almensprog. Netop denne problematik er tilsyneladende udtømmelig i sovjetrussisk sprogvidenskab.

2.1.1. Opfattelser, vestlige og østlige

Jeg tror, at Leech/Short (1981) rammer den traditionelle, vestlige forståelse af termen stilistik udmærket, når de herved forudsætter "studiet af forholdet mellem sproglig form og litterær funktion". Altså: stil og stilistik er for os sædvanligvis noget, der har en nærmere forbindelse til litteratur end til lingvistik. Eller i lidt bredere forstand: noget, der eksisterer i kunsten, hvoraf litteraturen er én af udtryksformerne.

2.2. Vinogradov

2.2.1. Baggrund

Viktor Vladimirovič Vinogradov havde rødder i 20'ernes formalisme, som beskæftigede sig med bl.a. sprogets udtryksmuligheder, primært i litteraturens tjeneste. I slutningen af 20'erne blev formalisterne af politiske grunde tvunget til at indstille deres aktiviteter eller at fortsætte dem andre steder. Flere af Pragerskolens topfigurer, bl.a. Roman Jakobson, havde tidligere været med i Moskva og Leningrad. Vinogradov blev i Sovjetunionen og blev efter 2. verdenskrig den russiske sprogvidenskabs absolutte leder.

Mange af de standpunkter, som han forfægtede, lå tæt op ad Pragerskolens. Og udviklingen på den stilistiske front i Tjekkoslovakiet og Sovjetunionen har tydelige paralleller, som jeg dog ikke vil komme nærmere ind på her.

2.2.2. Vinogradovs tre stilistikker¹

Den moderne russiske, sovjetiske og måske i det hele taget østeuropæiske stilforståelse er en direkte fortsættelse af Vinogradovs værker, selv om han selvfølgelig også havde sine inspirationskilder. Han definerede bl.a. "de tre stilistikkers konception". Det i nogle henseender revolutionerende nye i hans stilopfattelse betød naturligvis også, at visse dele af hans teori ikke var bearbejdet til bunds, og at nogle emner blot var antydet. Men det er Vinogradovs konception, der ligger bag næsten al moderne russisk stilforskning siden 1955, hvor han afsluttede en diskussion om stilistik, som var blevet ført i det velrenommerede tidsskrift *Voprosy jazыkoznanija*. De uklare punkter i teorien er en stadig kilde til nye interpretationer og diskussioner.

For Vinogradov er den (*skøn*)litterære stilistik blot én af tre mulige forståelser af stilistik, og i sammenligning med de to andre den mindst vigtige, idet den som en "overbygning" forudsætter disse to, hvorimod det omvendte ikke er tilfældet. De to andre stilistikker kaldte han *sprogets stilistik* og *talens stilistik*.

Igen står vi over for terminologiske vanskeligheder. Distinktionen mellem sprog og tale (jeg oversætter her de russiske termer *язык* og *речь* direkte) kender vi fra den strukturelle lingvistik's *langue* vs *parole*, *competence* vs *performance*, *system* vs *usus*, og man kunne sikkert nævne mange flere. Den mest udbredte forståelse af disse termer ligger nok tættest på den danske - som hos Hjelmslev i oppositionen *system* : *usus* og som i anden dansk grammatik i oppositionen *sprogbygning* : *sprogbrug*. Vinogradov lægger selv vægt på, at der ved tale ikke forstås konkrete, individuelle tilfælde af sprog, men snarere *kollektive typer af sprogbrug*, hvorved han forstår kommunikationstyper og kompositionssystemer. Denne bredere stilistiske konception fik naturligt nok betegnelsen *funktionalstilistik*. En af de fremtrædende forskere i dag (T.G. Vinokur)

1. Nogle af V.V. Vinogradovs vigtigste værker er genudgivet i 1981: V.V. Vinogradov, *Problemy russkoj stilistiki* [Problemer i russisk stilistik], Moskva 1981.

formulerer talen som "mængden af de i samfundet etablerede vaner, i kraft af hvilke valget af sprogligt udtryksmiddel foretages". Eller som hun også siger det: talen er "sproget som anvendelse".

Vinogradov skelnede ikke blot mellem tre forskellige slags stilistik, men han satte dem også i et hierarkisk system, hvoraf skønlitteraturens stilistik som allerede nævnt står nederst. Han så sprogets stilistik, eller som han også udtrykte det "den strukturelle stilistik", som overordnet talens. Altså:

- 1) sprogets stilistik
- 2) talens stilistik
- 3) skønlitteraturens stilistik.

Denne indbyrdes ordning er noget af det, der stadig diskuteres, bl.a. fordi man lægger forskelligt indhold i sprog og tale!

Vinogradovs definition af stil lød således i 1955: "Stil er en socialt erkendt og funktionelt betinget, indre forenet mængde af måder til at anvende, udvælge og sammensætte den sproglige kommunikations midler inden for dette eller hint almen-folkelige, almen-nationale sprog, en mængde, som står i et gensidigt forhold til andre lignende udtryksmåder, som tjener andre formål, udfylder andre funktioner i et givet folks offentlige sprogbrugspraksis".

Det nye, det, der adskiller Vinogradovs stilopfattelse fra den traditionelle, ligger først og fremmest i det dynamiske aspekt. Hvor grammatikken beskæftiger sig med sproget som et autonomt system, ser stilistikken på, hvordan sproget fungerer som et kommunikationsmiddel mellem en afsender og en modtager og under forskellige situationsbetingelser. (Forbindelsen til det, der i moderne sprogforskning kaldes pragmatik, er tydelig.) Materialet er hele det grammatiske og leksikalske system. Hvor grammatikken har som mål at afdække forbindelser i udtryk eller indhold mellem sproglige enheder fra samme plan, sigter stilistikken mod at afdække fællestræk i enhedernes funktion. Og disse fællestræk er vel at mærke ikke begrænset til at være mellem enheder fra samme strukturelle niveau.

Mht. den mere præcise distinktion mellem sprogets og talens stilistik er Vinogradovs formuleringer ikke helt klare. I hvert fald hører netop dette punkt særdeles til blandt de allervarmeste diskussions-emner i russisk stilistik. Ofte ser man, at begge sider i en diskussion væbner sig med citater fra Vinogradov! Og som regel med rette, idet Vinogradov bevidst fremlagde sin konception som noget fleksibelt, ikke-for-en-gang-givet. Diskussionerne har således snarere karakter af at komme med den rette fortolkning af Vinogradov end at drage

hans teori i tvivl og erstatte den med en anden. Jeg vil derfor i det følgende først give en oversigt over den traditionelle stilistik, for derefter at henlede opmærksomheden på nogle stridsemner.

2.3. Kriterier for udledning af funktionalstile

Som tidligere nævnt behandles fagsprog inden for de rammer, som den nye funktionalstilistik afstak. Fagsprog passer fint ind i en disciplin, der først og fremmest ser på, hvordan sproget anvendes. I tiden efter Vinogradov er det blevet almindeligt at arbejde med fem funktionalstile. Betegnelserne for hver enkelt af disse kan variere, men der lægges som regel samme indhold i de forskellige termer. Som eksempel på et standardværk, der opererer med de fem funktionalstile kan jeg nævne M.N. Kožinas lærebog fra 1977. De fem funktionalstile er:

- 1) videnskabelig stil
- 2) officiel-saglig stil
- 3) publicistisk stil
- 4) skønlitterær stil
- 5) kollokvial-daglig stil

Kriteriet for udledningen af netop disse fem som funktionalstile er dels af lingvistisk, dels af ekstralingvistisk karakter. Ifølge Kožina dannes en funktionalstil på grundlag af brugen af bestemte sproglige udtryksmidler. Disse midler kendetegnes ved at rumme eller at kunne rumme visse funktionalstilistiske nuancer og betydninger. På den anden side fremkommer disse ekstra stilistiske betydninger netop ved, at sproget bruges i nogle bestemte typiske og relativt faste sfærer og under bestemte betingelser. Derfor bør det ekstralingvistiske kriterium være det afgørende. Det er altså "kommunikationens mål og opgaver i denne eller hin kommunikationssfære" - som Kožina udtrykker sig - der begrunder de fem funktionalstile. Vinogradov lægger sig ikke fast på en bestemt definition af "kommunikationssfære". Tværtimod lader han flere interpretationsmuligheder stå åbne, hvilket jeg senere skal vende tilbage til. Kožina vælger ved "kommunikationssfære" at forstå et sproganvendelsesmønster, som svarer til "de sociale erkendelsesformer". Og disse er, ifølge Kožina, videnskab, jura, politik, kunst og dagligliv, svarende i denne rækkefølge til de fem nævnte funktionalstile. Hvert af disse felter, som ligger helt uden for sproget, betinger en bestemt sprogbrug.

Det, som Kožina her gør, er, at hun vælger én af de måder for

definition af kommunikationssfære, som Vinogradov antyder. Og ved at gøre funktionaltilsudsledningen fuldstændig uafhængig af sprogets egenskaber opnår hun at definere fem forskellige funktionalstile på samme niveau. Andre stilforskere går en anden vej.

I et af hovedværkerne inden for den russiske funktionalististik, et samleværk om den videnskabelige funktionalstil og metoder til udforskning af den fra 1974, skriver M.M. Gluško et alment indledende afsnit, som giver fundamentet, hvorpå de øvrige artikler i bogen er bygget. Her udledes funktionalstilene ikke ud fra de "sociale erkendelsesformer", men derimod ud fra, hvilken type af sproglig kommunikation, der er tale om. På samme måde som fx Roman Jakobson skelner mellem seks forskellige sprogfunktioner: den ekspresive, den konative, den referentielle, den metasproglige, den fatiske og den poetiske, skelner Vinogradov tre basale, sprogimmanente funktioner: en, som sigter på at opretholde kontakt, en anden, som sigter på at give information, og en tredje, hvis mål er at påvirke. Denne tredeling ligner måske allermost en anden teori fra Pragerskolen, nemlig Bühlers skelnen mellem udtryks-, fremstillings- og signalfunktion. På denne måde antydes det, at der kan etableres en funktionalistisk klassifikation på flere niveauer.

Šmelev tager dette punkt op i sin bog fra 1977, som fokuserer på de uløste teoretiske problemer, og han når da også frem til, at man kan skelne mellem tre "funktionaltyper", mens funktionalstilene bliver et underordnet niveau i forhold til typerne:

- 1) mundtlig kollokvial tale
- 2) skønlitterær tale
- 3) mængden af skriftbundne funktionalstile

Dvs. videnskabelig, officiel-saglig og publicistisk stil er indbyrdes på samme niveau, men væsensforskellige fra de to andre, som også er fundamentalt forskellige fra hinanden.

Denne sidste, mere differentierede klassifikation, har øjensynligt vundet indpas i senere funktionalistiske beskrivelser. V.L. Naer skriver fx i en artikel fra 1981 om det funktionalistiske system i moderne engelsk, at funktionalstilene i bund og grund tilhører skriftsprog. Det, som hos Kožina betegnes som daglig-kollokvial funktionalstil, er ikke en funktionalstil, men simpelthen en anden sprogbrugstype end den skriftlige. Ved funktionalstil forstås Naer en variant af sproget, som motiveres af et generaliseret og typificeret kommunikationsmål, der defineres af en relativt klart aftegnet funktionsfære. Funktionalstilen er universel i sin karakter, hvilket dog

ikke er ensbetydende med, at hvert nationalsprog har nøjagtig samme sæt af funktionalstile. Det konkrete funktionalistiske system beror i hvert enkelt sprog på samfundets kulturelle stade. I forbindelse med funktionalstilene er der både differentierende træk, der peger på en yderligere opsplitning af hver enkelt funktionalstil, og integrerende træk, der gør det relevant at gruppere nogle funktionalstile sammen over for nogle andre. Naer indfører dermed et nyt sæt begreber i russisk funktionalististik:

- 1) *mega-funktionalstil* (tre sfærer: faglig-saglig kommunikation, massekommunikation, kunstnerisk kommunikation)
- 2) *makro-funktionalstil* (syv funktionalstile: officiel-dokumentstil, videnskabelig stil, faglig-teknisk stil, avisstil, publicistisk stil, skønlitterær stil, religiøs stil)
- 3) *mikro-funktionalstil* (fx officiel dokumentstil opdeles i generer som lovsprog, juridiske dokumenter, diplomatiske dokumenter, kontrakter, aftaler, noter, handelskorrespondance, officielle forordninger og direktiver, rapporter osv.)

Vi kan altså se en udvikling, som går i retning af at skabe et maksimalt fleksibelt system af funktionalstile på forskellige niveauer. Denne udvikling synes i allerhøjeste grad at være i overensstemmelse med Vinogradovs oprindelige tanker om, at valget af kriterium for funktionalistisk klassifikation til enhver tid må afhænge af analysens genstand.

Et problem, som jeg ikke rigtig har været inde på, er funktionalstilenes forhold til det, man kan kalde almensproget eller nationalsproget. (Igen viser det terminologiske spørgsmål sig. Vi taler om det danske rigssprog, undertiden også om det danske standard-sprog. Rigssprog duer ikke i et land som Sovjetunionen, der har mere end 70 af slagsen, men kun ét rige! Standardsprog har en bliklang af normativt sprog. Russerne bruger selv betegnelsen litteratursprog, hvilket hos dem ikke giver de samme irrelevante associationer som hos os). Vinogradov gentog nogle udtalelser af Ščerba om "sproget som et system af systemer". Dette er naturligvis også blevet udlagt på forskellig vis. Den mest bastante er den, der ser hver enkelt funktionalstil, dialekt, sociolekt osv. som udgørende et velafgrænset, selvstændigt fungerende system, som altid, obligatorisk, er tilstede i en tekst. Denne opfattelse definerer først og fremmest funktionalstilene - og dermed også fagsprogene - ud fra deres specifikke stilistiske, især leksikalske, ressourcer. Denne anskuelser har, naturligt nok, ikke mange tilhængere mere. Šmelev foreslår at

tale om "registre" som betegelse for ressource-systemerne, og reservere begrebet "funktionalstil" for nogle mere abstrakte kompositionsmønstre. Man er nu mere tilbøjelig til at se sproget som en helhed, der kan projiceres på forskellige planer og med tilsvarende "forvrængninger" i sprogsystemets kontinuum af enheder til følge. I stedet for at forstå de konkrete udtryksmidler som det, der primært karakteriserer funktionalstilene, og som altid må være der, er der nu mere en tendens til at se funktionalstilenes lingvistiske særtræk i den måde, hvorpå tekster bygges op, og vel at mærke som en abstraktion, et ideal, som aldrig afspejles 100% i en konkret tekst. Det er derfor ikke underligt, at tekstlingvistikken er trængt mere og mere frem i den funktionaltilistiske forskning og har tilkæmpet sig en plads på lige fod med det stadig obligatoriske afsnit om de leksikogrammatiske karakteristika.

2.4. Eksempler på fagsprogsforskning

2.4.1. Gluško 1974: traditionen

I hovedværket om videnskabelig funktionalstil fra 1974 er den leksikalske og grammatiske ressourcebeskrivelse udførligt repræsenteret, mens den tekstlingvistiske beskrivelse endnu kun er i sin vorden og behandles i et underafsnit til syntaksen. Fx beskrives engelsk videnskabelig stil på grundlag af et tekstkorpus fra tidsskriftet *Scientific American*.

Morfologi:

- Ved hjælp af en statistisk undersøgelse af ordformerne, konkluderer det bl.a., at der er
- mange verbalformer
  - mange passiver
  - retoriske spørgsmål, som aktualiserer et bestemt tema
  - hyppig brug af syntetiske komparationsformer af adjektiver
  - mange adverbier på -ly
  - tendens til genitiv "-s" i forbindelse med alle slags substantiver.

Leksik:

De 1000 hyppigste ord udelukkes som tilhørende det almensproglige ordforråd. Af de resterende udelukkes termer og okkasionelle ord (fx bibelske ord). De resterende 1150 leksemer betragtes som identiske med den almenvidenskabelige leksik. Disse leksemer ind-

deles i temagrupper, fx verber i nogle, der betegner

- videnstilegnelse (med undergrupperne iagttagelse, konklusion, eksperiment, forudsigelse, afdækning
- vidensorganisering og -systematisering
- verifikation og opsummering
- videnskommunikation.

Komplekse enheder/helheder: Hermed omfattes den flydende grænse mellem sammensatte ord (tilhørende leksikken) og ordforbindelser (tilhørende syntaksen). Attributivkonstruktioner med adjektiv og substantiv er typiske.

Fraseologi:

Betragtes som uinteressante, fordi de er monotone og ikke-idiomatiske.

Syntaks:

Her opføres bl.a. forskellige statistiske oplysninger om sætningsstruktur, antal ordformer på sætning, m.m.. Endvidere kommer man ind på det, der kaldes "den basale syntaktiske enhed", nemlig "afsnittet" eller "den suprafrasuelle enhed", forstået som en logisk betinget, formelt selvstændig, syntaktisk og semantisk sammensvejet og funktionelt afrundet enhed. Det er her tekstlingvistikken berøres!

2.4.2. Šmelev 1977: problematiseringen

Hos Šmelev (1977) får de syntaktiske tekststrukturer et selvstændigt kapitel. De behandles altså isoleret fra stilressourcerne. I ressourceafsnittet gås der ind på et leksikologisk emne som nomination. De forskellige formelle orddannelsesmåder (derivation, komposition, lån, konversion, innovation) bruges i alle funktionalstile, men vel at mærke i forskelligt omfang. Fx er der mange komposita i den saglige funktionalstil, mens der er særlig mange innovationer og konversioner (fx metonymi) i dagligsproget (som Šmelev betragter som en funktionaltype). Šmelev påpeger en tendens i videnskabelig sprogbrug til terminologisering af sprogbrugen, dvs. en udvikling mod et unificeret og simplificeret sprogligt udtryk. Den modsatte tendens til metaforisering, og dermed komplicering af det sproglige udtryk, er særlig udpræget i skønlitterært sprogbrug. I det tekstlingvistiske kapitel gøres en række iagttagelser:

- associative forbindelser i dagligsprog og skønlitterært sprog, logiske forbindelser i videnskabelig og saglig funktionalstil

- transponeret / overført tempusbrug i dagligsprog og skønlitterært sprog, direkte tempusbrug i videnskabelig og saglig funktionalstil
  - syntaktisk parallelisme anvendelig i flere sfærer, men med forskellig funktion. I dagligsproget gentages syntaktiske strukturer især af økonomiske hensyn, i sagligt sprog fjernes opmærksomheden om formen, formen bliver monoton, hvilket fremmer det princip om nøjagtighed, som er overordnet i denne sfære. I publicistik bruges alle ekspressive midler, og heller ikke her er det klichédannelse noget absolut negativt. Det er det til gengæld i skønlitteraturen, hvor den syntaktiske parallelisme kun er vellykket, hvis den leder tanken hen på en ikke eksplicit udtrykt semantisk relation.
- Den ikke blot beskrivende, men også forklarende fremstillingsmåde, som Šmelev er inde på, når han taler om de principper, som regulerer brugen af fx syntaktisk parallelisme, får en endnu mere fremtrædende plads hos Kozina (1977). Forud for omtalen af hver enkelt af de fem funktionalstile, som hun opererer med, anfører hun i hvert tilfælde de grundprincipper, som er vigtigst. Fx
- videnskabelig stil: abstrakthed, almenhed, logiskhed
  - officiel-saglig stil: forpligtethed, entydighed
  - publicistisk stil: monotoni og ekspressivitet i enhed
  - skønlitterær stil: billedlighed, konkretthed
  - daglig-kollokvial stil: utvungethed, økonomiskhed m.m.

2.4.3. Slavgorodskaja: ekspansionen

Den forklarende tone finder vi også i et studie af den videnskabelige dialog fra 1986 af L.V. Slavgorodskaja. Hendes bog er et eksempel på, at man er på vej væk fra de almene problemstillinger og frem mod en uddybet analyse af de enkelte funktionalstile. Hvis vi antager Naers skelnen mellem mega-, makro- og mikrofunktionalstil, kan Slavgorodskajas ærinde ses som en fremstilling af en mikrofunktionalstil, den videnskabelige dialog, en underinddeling, "genre" om man vil, til den videnskabelige (makro)funktionalstil. De stilistiske ressourcer er for hende blot et middel til at beskrive det, der er funktionalstilistikkens hovedgenstand: tekststrukturerne, altså i dette tilfælde dialogen. Men dialogen er mere end en måde at kommunikere på. Slavgorodskaja bestræber sig på at vise, hvorledes dialogen, i visse tilfælde som en "indre dialog", er et erkendelsesredskab. I udviklingshistorisk perspektiv har videnskaben iflg.

hende tre afgørende emanciperende stadier: 1) indførelsen af skrivekunsten, 2) indførelsen af bogtrykkerkunsten og 3) indførelsen af videnskabens sprog. Herpå gennemgår Slavgorodskaja replikken som den videnskabelige dialogs mikrostruktur (enhed). Siden følger et kapitel om den videnskabelige dialogens makrostruktur (helhed). I modsætning til monologens mål, som er at give information, er det vigtigste formål i alle dialogens undergenrer (dialog, debat, diskussion) at nå til ny erkendelse. I det sidste kapitel i bogen analyserer Slavgorodskaja skriftlige videnskabelige tekster for spor af dialogstruktur. Og det er interessant, at hun kan påvise to modsatte tendenser, en til matematisering/standardisering og en til dialogisering. Hendes konklusion er, at jo mere nyt et stofområde er for læseren, jo mere dialogiseret bliver den videnskabelige teksts opbygning. Ved dialogisering føres læseren ind i selve erkendelsesprocessen som en aktiv deltager. Modsat er monologen grundlæggende af statisk karakter. Den matematiserede tekst er et velegnet økonomisk middel, når læseren er godt inde i stoffet og blot leder efter resultaterne.

3. Afslutning

Jeg har her ønsket at trække nogle hovedlinjer i den russiske funktionalstilforskning, hvorunder erhvervs- eller fagsprogene hører. Der er mange emner, som jeg ikke har været inde på. Jeg kan her blot henvise til Kromann (i dette nummer), hvor den foreløbige systematisering kan illustrere, hvilke afsnit jeg har valgt at forsømme.

Jeg nævnte i begyndelsen af artiklen, at der formentlig er flere lighedspunkter mellem østlig og vestlig fagsprogsforskning, end det terminologiske apparat umiddelbart lader formode. Jeg tænker her i første række på den pragmatisk sprogforskning, udformet fx i Geoffrey Leech (1983), som en vestlig parallel til østeuropæisk funktionalstilistik. Men jeg håber, at der er nogen, som efter at have læst min artikel kan drage nogle sammenligninger.

Litteratur

- Kozina, M. N. (1977): *Stilistika Russkogo Jazyka*. Moskva 1977.
 Leech, Geoffrey N./Short, Michael H. (1981): *Style in Fiction, A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*. London: Longman 1981.
 Leech, Geoffrey N. (1983): *Principles of Pragmatics*. London/New York: Longman 1983.
 V.L. Naer, V.L. (1981): K opisaniu funkcional'no-stilevoj sistemy sovremen-

- nogo anglijskogo jazyka. Voprosy differenciacii i integracii [Ang. beskrivelse af det funktio-nalstilistiske system i moderne engelsk. Spørgsmål vedr. differenciering og integrering], i: *Lingvostilističeskie osobennosti naučnogo teksta*, M.Ja. Cvilling (red.), Moskva: Nauka 1981.
- Šmelev, D.N. (1977): *Russkij jazyk v ego funkcional'nych raznovidnostjach* [Russisk i dens funktionelle varianter]. Moskva 1977.
- Slavgorodskaja, L.V. (1986): *Naučnyj dialog* [Videnskabelig dialog], Leningrad 1986.
- Vinokur, T.G. (1987): *Upotreblenie jazyka kak osnovnoj predmet stilistiki* [Sprogbrug som stilistikens grundobjekt], i: "Stilistika russkogo jazyka. Žanrovo-kommunikativnyj aspekt stilistiki teksta", A.N. Kožin (red.), Moskva 1987